„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
за 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приповедно“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 140. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 16. СЕПТЕМБРА 1898. ГОДИНА XXXIII.

„Конференција.“

Околност, да сам ја на 10/22. о. м. сазвану конференцију саборских чланова из ненада до пролећа одгодио, проузрочила је — како видим — негодовање у јавном мнењу, у колико се то огледа у оном, што „Застава“ и „Србобран“ о томе пишу.

Но ја ћу узети, да и други наши листови тако исто о томе „дуговлачењу“ суде.

Мени је та појава у толико мила и права, што из ње видим, да је збиља свима до тога стало, да се што скорије до те конференције дође; пак пошто сам баш ја у своје време ту мисао и покренуо, заиста ћу последњи бити, који ће на то ићи, да се она осујети.

Разлози, с којих сам ја сазвану конференцију до пролећа одгодио, такове су природе, да их ја никако нисам вољан јавној дискусији подвргнути и усљед тога можда изазвати у јавним листовима полемику, која би нашој доброј и праведној ствари само шкодити могла.

Нисам држао за опортуно, да се та конференција сада т. ј. у данашњим околностима или тако скоро одржи.

Држим и сада, да сам имао право и ја ћу моје тачно о томе разјашњење дати у самој конференцији, која ће једино бити позвана да о томе суди.

Исто тако нисам вољан овим путем дискутирати о у „Застави“ потакнутом питању о сазиву „адресног одбора двадесеторице“ као ни о самој „адреси“, а по некима и о „меморандуму.“ Све то нека се изнесе и изнеће се на самој конференцији, која није јавна, пак ће се тамо разправити и онако о свему закључити, како то добро и интерес наше ствари захтева.

Ја ћу дакле о свему досадањем на конференцији дати тачна разјашњења за коју сам — узгредно буди речено, — баш у очи њевина одгођења већ и згодан материјал био приуготовио.

Но да се неби мислило, да сам ја то учинио по нечијем напутку или нашој ствари противном наговору, ево; ја нисам противан, нека се за сазив конференције не чека до пролећа и — ако се то хоће, — нека је буде што пре; само, да не буде на жељу ил овога ил онога и опет одгађања једанпут већ уречене конференције, ја би желио и молио не толико безимене чланописце јавних листова, о којима и незнам, да ли су и чланови сабора него саму господу чланове сабора, нека не пожале труда, сести за сто и за два-три часа написати мени неколико редака када би од прилике желела, да се конференција сазове, да ли у октобру или у новембру? пак ћу ја према израженој жељи удесити онај рок који ће тому ма и приближно одговарати.

Пошто ја овај чланак који није какова „изјава“ ни оглас, не могу дати у све наше листове, а нужно је да ово моје макар и нетачно разјашњење дође у све кругове наших саборских чланова, то овим уљудно молим наше листове, да преузму ово из „Србобрана“ јер ће се тако тим лакше и брже одговорити жељи оних које та наша ствар из ближе занима

У Загребу, 12. (24.) септ.

Живковић.

Нови Сад, 15. септембра.

Са великим задовољством преузели смо горњи чланак из „Србобрана“, који нам навештава скори сазив одгођене конференције. Уверени смо да ће овај обрт и оваки начин обрта, изазвати у народу радост и задовољство и да ће те осећаје делити, разуме се, и народни посланици. И кад ово кажемо, не говоримо на сумце. Наши су јавни листови дужни да прате народне ствари, они су већином органи странака, те позвани да буду огледала расположаја у странкама. А сви наши органи — са изузетком оних, који воде једино рачуна о расположају на двору патријаршеском — изјавили се (7 на броју) за скорији сазив конференције. . .

Истина, наши јавни листови може бити нису били у стању да схвате сву тежину и значај бечких новости, нити да прозру промењене прилике. Може бити, да ће г. потпредседник сабора у конференцији обавестити г. посланике, да интерес нашег народа и цркве не захтева за овај пар икакав корак. . .

Али, у сваком случају жели наш народ да види своје посланике на окупу, јер се нада, да ће они наћи прави пут.

У чланку г. потпредседника сабора има место, где се говори о одбору двадесеторице. По томе изгледа, да г. потпредседник сабора и председник одбора двадесеторице неће сазвати тај одбор пре конференције, него ће се ствар тога одбора изнети пред конференцију.

У нашим јавним листовима, бар у „Застави“ и „Србобрану“ била је реч о томе, да би требало тај одбор (али не „адресни одбор двадесеторице“) сазвати пре конференције.

Истина, не зна се, је су ли безимени чланописци тих листова посланици, али баш и да нису, они су по свом новинарском позиву имали права, па и дужност да кажу о свему своју реч.

Нарочито баш у ствари „представке“ управо „меморандума“ могле су новине с правом говорити, јер су г. г. посланици у свом извештају на бираче изнели, да је то најважнија ствар и да ће тај одбор својој дужности за доста учинити.

Но, ми напоменусмо ово тек узгред. — Где су чланови сабора, тамо ће им бити и одбор. У овај мах смо задовољни, захваљујемо г. потпредседнику сабора, и констатујемо, да је учинио роду глас, кад се изјавио за скорији сазив конференције.

Остало ће учинити чланови сабора договорно.

Нови Сад, 15. септембра.

Босанско-херцеговачка црква. Како нам јављају из Сарајева, тамо се ради на томе, да епископ Мандић, односно епископат, у свези са Калајем створе јединствени статут, те га поднесу цариградском патријарху на потврду, а уведу га наредбом и не питајући народ. . .

Све то може бити. Но хоће ли онда бити уређена наша православна црква у Босни и Херцеговини? И хоће ли то бити онај мир и задовољство, што га треба Аустро-Угарска да уведе, у поседним покрајинама? Наши државници као да заборављају, да ће кад тад доћи до европског конгреса: „па с чим ћемо онда пред Европу?“

Енглеска и Кина.

Како прострешп онако ћеш и лежати. Енглеска је на најбољем путу да искуси ову освештану истину. Из Пекинга стиже вест, да је на двору завера; кинески цар одступио; владу предузела царева тетка. Да би ово све разумели, морамо се осврнути на старија времена. На доба од како се Енглеска јаче угњездила у Кини.

Никада се није икоја држава на грознији, неморалнији начин учврстила на туђем земљишту но Енглеска у Кини.

С новцем и лукавством умела је да шири своју трговину с опијумом. Она је довлачила на својим огромним лађама, продавала и ширила тај отров у Кини. А што опијум убија душевно и телесно становнике те земље, за то није марила.

Кинеска је власт хтела да стане на пут томе злу, ал иђаше тешко, јер се здравље, дух и морал Кинеза противио интересу енглеске трговине у Кини.

Кинески цар Тао Куанг беше енергичнији од својих предака.

Он је год. 1839. спалио сав опијум који беше по магацинима. Било је 20.000 сандука у вредности од 80 милијуна форинти.

Енглеска не хтеде да знаде за просту одштету но изазва због тога рат. И примора Кину да допусти енглеској трговини да и даље увози опијум и трује њиме становнике њене, и примора је уједно на грдну одштету и на уступање Хонконга. . .

И не би било правде, да се то не освети кад тад. . .

А правде има у историји, само што за погрешке отаца, плаћају деца.

Знајући ово, јасни су нам и најновији догађаји у Пекингу.

Киневу је дозлогрдила енглеска превласт. Он је чекао само на згодну прилику, да стресе са себе, тај срамни јарам. У продирању Русије видео је и уповнао ту жељену прилику. Ствар је требала само да сазре.

Кинески цар није знао шта да ради. Поред Русије би радије, ал га је Енглеска спутала а Јапанска страшила. Нагињао је час тамо час амо. Попуштао је час једном час другима.

Но Енглеској ни то не беше право. На захтев њен морао је цар отпустити и свога најмудријег саветника Ли Хунг Чанга.

Од то доба енглески и јапански уплив растао је. Но и ствар је све више сазревала.

Пре три дана хтедоше Енглеска и Јапанска, да лаворику побере. Јапански кон-

---

ПОДЛИСТАК

НАША ПРАВА И ПОВЛАСТИЦЕ

(с гледишта угарског државног права.)

Др. Гига Гершић продужио је у »Делу« низ чланака: »После 50 година.« У свесци за септембар, има веома занимљивих погледа о правима и повластицама нашим. Нарочито говори овај наш најбољи познавалац државног и међународног права о нашим привилегијама и правима с гледишта угарског државног права. Држимо да ће свакога занимати, да чује суд таког стручњака о нашим правима и повластицама, као и о борби нашој о тим питањима Ми ћемо у своје време још понешто донети из септембарске свеске »Дела« о овој ствари, а надамо се да ће они необично важни и занимљиви чланци бити прештампани, те да наш свет дође до дела о нашим правима и повластицама, које далеко надмаша све остало, што је до сад о томе писано.

А сад дајемо др. Гершићу реч:

Већ сам помињао да су Срби дошли у Угарску као народ наоружан и организован под својим патријархом и осталим старешинама (магистратима) и имали у земљи угарској свечано ујемчена политички-национална и верска права и повластице. У свим дипломама и патентима који су издавани у време сеобе и после сеобе означавају се Срби вазда као политички-национална целина, као ‚Communität des griechischen Ritus und der raizischen Nation‘ или као ‚raiziche‘, ‚illyrische‘ или ‚shrbische Nation‘, ит.д. Затим се у тим државним актима говори такође о српским »свештеничким и световним сталежима« (eclesiasticis et saecularibus Statibus), у које су спадали српски православни клир са митрополитом на челу па онда капетани, вице-капетани, заставници и официри српске милиције и српски »сопствени магистрати«, какви беху обор кнезови, кнезови и кметови, који се у дипломама називају ‚rectores et officiales.‘ Над свима је Патријах био главни поглавар и управник[1]) како у црквеним тако и у световним стварима; Швикер потврђује на основу докумената да су како цар тако и највиша централна надлештва (као дворски војнички савет, угарска дворска канцеларија) у свим пословима српскога Патријарха сматрали als den ‚Vorsteher und Leiter seines Volkes.‘ Уз Патријарха је још стојао и вице-војвода.

Кад је народ српски у време карловачког мира већ стално настањен био у Угарској, он је у прво време још једнако остао у тој својој засебној политички-националној организацији слободан од жупанијске јурисдикције, од спахијског подаништва и од свих терета и дажбина. И тај свој положај српски народ није »узурпирао«, није из милости добио, него је он у том свом положају био признат од стране надлежних државних фактора у угарској земљи, и то на основу уговора, које је он од своје стране најтачније и најсавесније испунио. Кад рекох »надлежних« фактора државних« онда ми ваља напоменути, да се ту разуме не само цар аустријски и краљ угарски, него и угарска дворска канцеларија, која је по тадашњем феудалном уставу угарском стајала уз краља као врховна и централна уставна власт, као његов уставни савет, који као највиша инстанција решава политички-административне послове угарске краљевине. Факат је, да је диплома цара Леополда I. од 20. авг. 1691., где се, као што видисмо, признају »сопствени магистрат« и световна власт Патријархова, издата путем угарске дворске канцеларије, као надлежне уставне власти за Угарску.[2]) Прве сметње и повреде, на које су Срби наишли у уживању својих стечених права и слобода, долазиле су од мађарског становништва, од мађарских жупанијских власти и мађарских католичких владика. Услед тога је цар и краљ опет поново издао патент од 4. марта 1694. и то преко угарске дворске канцеларије, у коме најстроже налаже властима угарским и католичким црквеним поглаварима, да не сметају Србима у уживању њихових права и повластица. Још је важније да је и саму ону већ наведену свечану потврду свих српских права и повластица од стране Јосифа I. издала и обзнанила опет угарска дворска канцеларија, па и доцнија такође већ поменута потврда Кавла VI. издата је преко те исте канцеларије и шта више послана угарском сабору, који г. 1715 на окупу био и угарски на сабору сакупљени сталежи нису против те путем њихове дворске канцеларије издате потврде учинили никакву примедбу ни подигли какав протест, као што то Бартештајн у своме »извештају« нарочито наглашује.

Ето тако је стајала ствар са српским правима и повластицама са гледишта угарског уставног права. Кад су поменуте повеље и потврде издаване од стране угарског краља а преко централне уставне власти угарске и кад је свечана потврда од 1715. саопштена угарском сабору »ради тачног извршења и управљања« и сабор није против тога никакву примедбу ни представку чинио, онда су Срби могли с пуним правом сматрати да о државно-правној тврђи и важности њихових повластица не може бити сумње.

Такав је био положај Срба са гледишта државнога права угарског, но ваља узети у обзир и њихов политички положај према тадашњим спољним и унутрашњим односима и целокупном стању аустријске монархије. У спољном погледу Аустрија је била у непрестаном ратном стању с Турском и то је ратовање вођено с променљивом срећом; поред тога Аустрија је била уплетена у ратове у Француској и Италији; у исто доба били су односи у унутрашњости саме монархије веома заплетени и затегнути нарочито с тога, што је мађарски народ био скоро у перманентном бунтовном стању према аустријској круни и династији. Док су Срби с аустриском војском храбро војевали против Турака и својим војним услугама највише допринели да се јужна Угарска очисти од Турака, дотле су Мађари под Текелијом и Ракоцијем[1]) били у отвореној оружаној побуни против цара и краља и при томе

---

[1]) Онако од прилике као што је Патријарху Рајачићу у једно фази покрета од г. 1848. дато право и титула „Управитеља народа“.

[2]) Па и пре те дипломе издати царско-краљевски патент од 11. дек. 1690. којим се понављају и потврђују све Србима дате повластице и српски се народ ставља под нарочито старање и протекцију краљеву, те се у исто доба наређује и свима властима. Угарске, да досељени народ заштићују и да се тај народ у свима признатим му повластицама и слободама брани од свакога напада и узнемирења — и тај је патенат издат преко угарске дворске канцеларије.

вул, Ито, тражио је од кинеског цара, да спроведе државну реорганизацију. По себи се разуме онакву каква би ишла у рачун Енглеске и Јапана. Кинески цар хтеде из страха да попусти и по вољи им учини Но у томе је ствар и сазрела.

Побуна изби у двору пекингском, њу родише искусни, упливни и прави синови Кине. Цар изгуби владу, коју предузе царева тетка. Ли Хунг Чанг је на путу да свој пређашњи положај заузме. . .

Наравно да кад неком рђаво иде онда му је цео свет крив. Тако и Енглеска. У свему томе види она руско масло. Баш кад је мислила да најбоље омасти своја алапљива уста, оте јој се залогај. Кинеска царица нагиње Русији. Ли Хунг Чанг је због своје наклоности и пријатељства према Русији морао пре пасти. Цео преврат иде само у рачун Русији. И шта је онда природније, но да је то све, што се збило, наравно руско масло.

Но зна се да није тако. Кинез је имао да бира: ил човечанску Русију ил бруталну Енглеску. Избор беше ту лак. Енглеска жање у Кини само оно, што је сама тамо годинама сејала. Јеленко.

Облаци по свету.

Ко се може све разабрати у овоме хаосу ситних и крупних догађаја, у овој бури, која из потаје шуми, али која, поред свега громобрана, што га над спокојством Јевропе истаче руски цар, прети да излије пљусак и буру у највећем степену. Оно до душе, пријатне су вести, што нам их „Indépendance Belge“ доносе, како се у Енглеској јављају врло озбиљни знаци народнога покрета у корист рускога предлога, а толико исто је пријатно што је духовништво свију вероисповести намерно да најодлучније подржи овај предлог. Али која корист од свега тога, кад они који ведре и облаче на свима позицијама, било у Јевропи, Азији или Африци исчачкавају нове и нове догађаје, проналазе нове „интересне сфере“, које обухватају у себе све и ништа, као некадањи „државни разлог“ аустријски, или Миланова „равнотежа“.

Ради се о миру целе Јевропе, целога света, а ево где целокупни концерат није у стању да утврди мир ни на једном мајушноме островцету. Кандија се данас у потпуноме смислу налази у рукама узбуњених мухамедоваца. Међународна војска, коју су башибозуци притегли у тврђаве није у стању да ни себе сачува од опасности а камо ли да заштити и друге. У самоме граду од 1000 хришћанских становника, ваља се у својој крви више од две трећине. Узалуд руска посада у Ретимну још примерно држи ред, а Француска шаље из Тулона три чете пешака, да поткрепи своју посаду, кад има неки ђаво, који једнако бушкара и храбри мухамедовце да се не брину ни мало, него нека и даље продужавају свој крвави занат.

Јавља се да су адмирали држава решили, да с острова уклоне 15.000 башибозука, који су узрок крвопролићу, а затим да уклоне турску војску и турске власти па да позову принца Ђорђа за генерал-гувернера Крита. Нема сумње да је ово решење најбоље, али нема сумње ни у томе, да ће ово решење још дуго и дуго чекати своје извршење. Турској се не хита, а још мање јој се хита, кад је уверена да у самој Јевропи није све као што ваља и концерат сила на хартији солидарно решава али на делу чини изузетке.

Но кад би само овај неумирени остров задавао бриге било би још и којекако. Али ако погледамо све државе имају било по једну или више отворених рана, које им трују мир а никако да се залече.

Таман сазнасмо, да је између Енглеске и Русије постигнут споразум у Китају, који се оснива на признавању права протектората у областима на које оне претендују, као и у узајамном немешању, кад ето где се сазнаје из Индије, да се међу Афридима на ново спрема продужење оног устанка, који они већ две године упорно воде противу Енглеза.

Афридске вође искупљене у Мајдану на саветовање решили су да не предају оружја, докле год Енглези не пристану да им издаду пређашње новчане помоћи и док не сниже солски прирез. Не учине ли тако, Африди ће продужити устанак чим прође жетва. Па онда, Африди, као да и потврђују делом што кажу. При крају августа, једно оружано оделење њихово завладало је селом Бараком, и учинило страшан лом са противницима својим.

Разуме се, да за Енглеску није баш најпријатнија ова околност. Африди су до душе полудивљи и нису ни тако организовани можда као Дервиши, али горе су им неприступне, они су вешти четовању горскоме па онда што је најглавније, то је Индија, те је опасност да ово племе даде рђав пример и околнима око себе.

Па докле Енглеска мучи и пентра се по Афридским горама још без успеха, дотле започиње нову свару са Французима у Африци. Подигли су читаву новинарску хајку противу Француза Маршанда, што им је ушао у „сферу интереса,“ што им је отео Фашоду. А у ствари нити је Фашода била Енглеска ни Француска, већ у најбољем случају: ко пре девојци онога је девојка. Јер у исто време кренуле су се две експедиције: Француска, под Маршандом, и Енглеска, под Магдоналдом да заузму свака за се ово место. Магдоналд је задоцнио а Маршанд први стигао и свакако кад је Магдоналд дошао он је већ затекао тамо Французе који му са урођеном учтивошћу јавише да су ту у својој земљи.

Енглеска је штампа услед тога подигла ужасну галаму, јер веле да Фашода стоји под непосредна „сером интереса“ Енглеске, дочим Французи тврде да ово место њима треба због положаја у Конгу. Те тако сад имамо две „сфере интереса.“

Крит, Индија и Африка данас су тачке, које стоје као квасац за замешивање неког теста.

Па докле је овако са Јевропским силама, ни они преко Окејана не чине боље. И међу њима се ето појавиле некакве „свере интереса.“ Између Чиле и Аргантине већ је све спремно те да букне рат. Одношаји су се заоштрили до бајонета На обема странама журно се мобилише сва војена сила. Председник Чиле издао је декрет, којим позива под барјак 50 хиљада војника.

Такав је положај данас. △

Заплет између Енглеске и Француске.

Између Енглеза и Француза помаљају се нови заплети, у питању једне екваторијалне покрајине на Нилу. Ако је веровати новинарскоме рату, који је на сву меру почео проливати мастило, врло је могуће да ће питање о Фашоди, коју је пре Енглеза Магдоналда заузео Француз Маршан, изазвати озбиљне дипломатске заплете.

Да би наши читаоци приликом даљег развијања овог питања били упућени у самој ствари што боље ми ћемо на овом месту обележити значај Фашоде.

Фашода је све до 1884. г. припадала египатској владавини. Та владавина још у 1837. г. уочила је Фашоду као врло важну стратегијску тачку, па је тога ради Гардон 1874. и 1881. г. постављао тамо гувернере. Али устанак Махдије пресекао је 1884. г. сваку даљу управу египатске владе у овој провинцији, којом управљаше тада Франк Луптон. Војска Луптонова била је принуђена да се разбегне и Луптон се предао Махдији.

Али Енглези, ма да од тога доба не владају никако овом провинцијом нити стоје с њоме у ма каквим везама, они зато ипак сматрају, да се иста налази у „сфери интереса“ енглескога уплива, а да то и докажу, позивају се божно на некакве конвенције Енглеске са Италијом и Германијом. Те конвенције потекле су 1890. и 1891. год. а са њом се сложила и независна управа Конго а. — Но Француска ту конвенцију није никада признавала, а „сферу интереса“ схватила је као играчку речи, коју су Енглези измислили да би могли зграбити све и свуда, што могу и колико год могу. И тако Француска и сама прихвати се те игре речи, те 1894. г. у споразуму са Германијом отворише Французи себи пут, како би раширили своју владавину на исток, од језера Чад.

Енглези опазише убрзо сав значај овог споразума, али како нису били у стању да се докопају покрајине Бар-ел-газал, они да омету и паралишу даље успехе Француза, предадоше покрајине око горњега Нила у аренду владавини Конго-а. А то је изазвало удружени протест Француске и Германије, јер сама Германија опази да је тим начином Енглеска захватила у своје руке пут, који се примиче тик границе немачке источне Африке. Њихов је протест показао успех, после кога је Француска утврдила договор са Конго-ом, те је исправила своје границе, које су јој отворише потпуно пут горњем Нилу. А тим договором, Французи су у будућности осигурали за себе баш ону покрајину Бар-ел-газал, за којом су Енглези тако неуспешно чезнули

Разуме се, да су Енглези покушавали свако средство само да омету француске успехе. Јер заузећем Бар ел-газала значило би ни мање ни више, него да се египатско питање решава у корист Француске. Тога ради Енглези су се обратили званично Француској са захтевом, да и ова као и Италија и Германија у 1890. и 1891. г. призна горњи Нил за „сферу енглескога уплива“. Али Ханото у своме одлучноме одговору изјави, да Енглези пре свега обележе одређено границе те „сфере“, а осим тога изјави још, да у поменутој провинцији Француска зна само за права султанова и хедивова. И то је учинило прекид преговора, а уједно нагнало 1895. г. палату општина у Лондону да изјави, како ће енглеска влада сваки покушај о заузећу горњега Нила сматрати као „акт непријатељски“.

Енглези дакле данас сматрају, да су Французи безправно ушли у сферу њихова уплива. Међутим, Енглези су таман онолико исто у праву колико и Французи и сваки други који поседну те покрајине. Јер о „сфери уплива“ не може бити никаквога говора кад се зна да је Махдија у тим крајевима створио самосталну владавину, а сваки ко се противу дервиша борио за свој рачун могао је за свој рачун и заузимати. Овде дакле ни Енглези ни Французи немају правни положај него само фактички, те тако не може нико никоме спорити фактичко заузимање

Међутим, кад се узме још да Енглеска никад није ни имала права на „сферу не, посредног утицаја на горњем Нилу, јер Гардон је делао у Судану у име египатске а никако енглеске владе. — У томе је дакле ствар. Међутим, „Temps“ говорећи о Фашоди, сматра ову као тачку највише дипломатске важности, јер се с ње може контролисати све што се ради у долинама Нила, а отуда се такође даје могућност да се стане на пут Енлеској „да решава египатско питање простим монологом“.

Но да јаснија буде слика о питању Фашоде и покрајине Бар-ел-газал навешћемо овде по једном лондонском листу, како је постао 1893. г. онај англо-германски уговор на основу кога Енглеска данас протествује што су Французи заузели Фашоду. По том уговору Германија уступила је Енглеској све земље које улазе у басен р. Конго-а, што ће рећи, да је водо-делница између басена Конго-а и Нила призната за границу владавина обеју држава. Германија је обећала да не шири свој утицај на Дарфур, Кордофан и Бар ел-газал. Али тај споразум био је само између њих двеју, а никако и Француске, која је данас прва задобила право и „фактичког заузећа“. Дакле ко пре девојци онога и девојка. △

Слога Срба и Хрвата.

И опет нам долете ласта да навести српско хрватско пролеће. Долете баш онда, кад се њена претходница смрзла од студени српско-хрватске заједнице.

Још није побусала трава над гробом „Народне Мисли“, а већ понич нов лист: „Независност“, у Спљету, коме је и опет главна цел, да шири српско-хрватску заједницу.

Обећали смо, да ћемо овом приликом рећи више коју и ето нас да одржимо реч.

Радити на слови, заједници, зближењу завађених, па на жалост и омражених, није лако. А ко почне наопако, тај још погоршава ствар, у место да ју поправља.

„Народна Мисао“ није ништа постигла, јер није ни у чем почела како треба, она је пропала и није штета што је пропала.

„Независност“ већ у своме проспекту поче да доказује, како „није потребно доказивати, да су Срби и Хрвати један народ“ и т. д. У колико оваке фразе треба да замену политички програм, оне су штетне. Вијајући јелене, којих и нема по нашим шумама, ми остајемо празних руку. И само се заморимо, разочарамо и није нам после ни до чега.

Узимамо, да је српски језик истоветан са хрватским језиком, али због тог још нисмо један народ. Овде немамо на уму вероисповест. Боже сачувај. Али од исто-

---

склапали споразуме и везе с Турцима и с њима заједно војевали против Аустрије.[2]) Вредно је поменути како је и устанички вођ Ракоци веома добро ценио и увиђао војничку способност и вредност тога ратоборнога и жилавога српскога племена, те је у нарочитој прокламацији позвао Србе да му се придруже и да с њиме заједно војују за »потлачену слободу отаџбине« и при томе им обећавао, да ће за вечита времена бити ослобођени свакога терета и данка и само ће својим оружјем »служити отаџбини.« Интересно је да у невољи борбе ти »побуњени патриоти« сматрају Србе као синове угарске отаџбине, док су их све дотле па и потада сматрали и отворено означавали као мрске »странце, пришелце и бегунце«. Срби се нису одазвали томе позиву, него су верно стајали уз цара и краља и знатно допринели успешном сузбијању и угушењу побуне, дакле управо својим грудима и својом крвљу спасли од опасности хабсбуршки царски дом и територијални простори обим његове власти. Тај им »грех према слободи отаџбине« Мађари све до новијега доба нису могли заборавити ни опростити, ма да Срби у томе тренутку и при тадашњим околностима апсолутно нису могли друкчије радити него што су радили. Тек је пет година прошло било од сталнога останка и насељења Срба у Угарској, за то време они су већ искусили поменуто тако видно противничко расположење од стране мађарског становништва и његових жупанијских и црквених власти и сметање у уживању својих права и повластица, а с друге стране непрестано добивали доказе царско-краљевскога старања да се њихове »привилегије« на супрот мађарском сметању одрже и утврде; они, дакле, тада још никако нису могли предвиђати, да ће двор доцније мало по мало окренути лист и заборавити на неоцењене услуге и жртве »вазда вернога и драгога« народа српског. Осим тога им је цар и краљ свечано дао и потврдио онако пространа национално-политичка и верска права и повластице, а Ракоци им нуди — ослобођење од пореза, тражећи уз то непрестани најскупљи порез у крви! Да су Срби пристали уз Ракоција они би од своје стране најфлагрантније повредили и раскинули тек закључене уговоре с угарским краљем и изгубили право на толико већ скупо плаћене повластице; уз то су Срби морали сасвим природно имати више вере у моћ и отпорну снагу једне царевине него у моћ и успех једнога помесеног бунта. Најзад ту долази још као тежак и пресудан разлог за држање Срба и то, што су они досле непрестано уз аустријску војску војевали против Турака и њиховог азијскога варваризма, што су Турке морали сматрати као своје вековне дин-душмане и угњетаче и онда би то била једна нечувена психолошка загонетка и нелогичност, кад би они одједанпут удружили се с оним, који тражи везе, пријатељства и наслона у Турака и који као њихов пријатељ војује против једне хришћанске силе Према свему том избор Срба између цара-краља и Ракоција није у тадашњем тренутку и према оним приликама могао бити сумњив.[1])

Но при свем том своме од стране двора и дворских централних власти толико повлађеном и фаворизираном положају Срби су већ тада имали толико уставног осећања и политичкога инстинкта, да су још за рана почели тражити, да се њихова права и слободе поред свих краљевских повеља и свечаних потврда инартикулишу (узаконе) од стране угарскога сабора, те да законским признањем њихове вере и нације уђу у ред пуноправних угарских држављана. Тај се захтев налази већ у представци поднесеној цару и краљу од стране митрополита ђаковића г. 1709. у име српског народа и његовога сабора; он остаде без успеха и с тога је опет поновљен год. 1715. и тада је имао нешто више успеха у толико, што су у већ навођеној потврди српских привилегија од стране Карла VI., као што видесмо, те привилегије обзнањене угарском сабору коме је том приликом свечано казано како та права и слободе „semper firma etque rata sint et maneant.“ Но и то публиковање посластица у самом сабору није Србима још било довољно, јер при свем публиковању и свим потврдама опет је вазда запињало с потпуним остварењем тих права и то услед вечитога отпора и плеткарења мађарских власти и мађарског клира. И с тога су Срби са својим захтевом озакоњења излазили пред саборе од г. 1723 и 1729, влада је потпомагала тај захтев, али све то беше у заман; сабор не само што није хтео да узме у обзир и претрес захтев српскога народода, него се у њему напротив још подиже глас, да се и сама црквена власт митрополита српског укине или бар битно ограничи. Такво држање Мађара на сабору морало је, разуме се, не само и даље одржавати него још и пооштравати антагонизам између мађарског и српскога народа на очевидну штету једнога и другога. То је доказала доцнија историја.

---

[1]) Нећу да помињем раније побуне под Бочкаијем, Бетленом, Ракоцијем I.

[2]) Познато је да је мађарски устанички вођ Имре Текелија био заједно с Турцима при опсади Беча 1683. Ирањи у својој већ навођеној књизи то савезништво Текелије с Турцима такође потврђује.

[1]) Данас после двеста година и после свега доцнијег искуства могло би се, наравно, о томе и друкчије резоновати и судити.

ријских времена, па овамо, Срби и Хрвати нису имали заједничку прошлост, они немају заједничку садашњост и немају заједничких тежња за будућност. Без тога народ, није — народ.

Шта значи то: млатати се око питања: „хрватско или српско“ „српско или хрватско“. Зађите по народу и неки ће вам казати да су Срби, други да су Хрвати, али нико вам неће рећи: ја сам „Хрват или Србин“ и неће вам нико рећи да је „Србин или Хрват“. Назив „Србин или Хрват“ и назив: „Хрват или Србин“, то је нешто што нема смисла.

Него: може бити да се или Срби одреку свога имена, или Хрвати свога, па онда да се зовемо сви скупа или Срби, или Хрвати. Али шта да се варамо и лажемо. Има ли кога, који озбиљно мисли, да би н. пр. Црногорци или „Шумадинци“, Босанци, Херцеговци и други пристали на то, да се зову Хрвати? Или зар овострани Срби?! Не! То је нешто, рад чега не треба трошити мастило.

А би ли пристали Хрвати да се зову Срби? Држимо да не би, а ко има памети, држим да и не тражи од њих.

Напослетку је и излишно. Могли би ми сви редом да се зовемо Срби, па да се ипак крвимо међу собом, а могли би са свим лепо да се зовемо неки Срби а неки Хрвати, па да будемо браћа.

Па и није толико име, које дели Србе и Хрвате. Оно што називају данас хрвати: „хрватска државна мисао“, она њихова тежња за у будуће, то је јаки камен спотицања.

Хрвати у прошлости нису били кадри да створе и консолидују самосталну хрватску државу, а они се тога одричу и у будућности. Лепо! Али њихова државна мисао иде за тим, да се у будућности прикључи Хрватској и Славонији један велик део српских и словенских земаља, Босна и Херцеговина, и још што шта, што они не кажу увек и свакад.

Угарска на жалост и сама није довољно самостална. У тој не сасвим самосталној Угарској постоји још несамосталнија Хрватска и Славонија и таква Хрватска и Скавонија да буду зар магнет за неку велику државну мисао. Хрватска и Славонија, које и саме немају ничега, да усрећавају друге?

Таква „државна мисао“ не може никога да загреје. У интересу наше целокупне отачбине није да тежимо за новим народима и освајањима, па чак ни хрватска државна мисао не може да поремети тај интерес. Нека сви они народи и земље које „спадају“ у сферу „хрватске државне мисли“ иду својим путем и развијају се слободно и мирно...

Међутим ако има листа, који би хтео да ради не на ст а п а њ у Срба и Хрвата, но на з б л и ж е њ у њиховом овде код куће, учинио би роду глас. Томе би било време.

Ал ко би то хтео, морао би изнети тачан програм, а не фразе. Та и није главно јесмо ли ми један народ, два народа, ил десет народа, него: хоћемо ли сложно и заједнички у овој невољи?

Хрвати у Хрватској и Славонији треба на страну да оставе „велику хрватску мисао“ те да гледају, да заједно са Србима у рођеној кући њиховој олакшају стање своје. А то могу само у заједници. Иначе изгубиће и ово мало автономије што имају, а то би било зло.

Ми нисмо централисте. Као што смо за што самосталнију Угарску према Аустрији, тако смо и за што самосталнију Тројединицу према Угарској. Тако ће боље бити и народима, а и држави. Али да се поправи и учврсти положај Хрватске и Славоније, било би потребно да њени грађани и Срби и Хрвати пораде заједнички.

Но могу ли Срби помагати тежње Хрвата, ако Хрвати хоће да извојују нека већа права само за себе. Па онда ваљда да још мање признају Србе, но до сад?!

Све су ово крупна питања. Овде треба почети, где је најпрече. А ту је и најлакше. Зато ви, који хоћете поглавито да радите на слози између Срба и Хрвата, ударите ту будаком. Оставите оно што је далеко. Јер ако не будете у стању у малом да покажете успех, веће и не започињите, да се још већма не обрука ствар коју заступате.

Ј. Т.

Ц р н а Г о р а.

Добили смо ову изјаву од црногорске омладине, којој врло радо дајемо места:

Под Ловћеном септембра 1898.

И црногорској омладини, као и другим, дошао је до руку познати памфлет: „Н е к о л и к о с л и к а и з а л б у м а д о м а П е т р о в и ћ-Њ е г о ш е в о г“.

Омладина је одиста у њему опазила неке слике, али слике презрених отпадника и срамних издајника своје миле домовине и Српства.

Сувише ниске способности, да дају праву слику Црне Горе и Њене управе, сувише неморални, да то истински пожеле; они се спуштају тако ниско, да за новац раде оно, што само и могу радити људи њихове прошлости, људи у чијим је жилама престала крв, људи, који немају ни срца, ни осећаја, ни морала, ни у опште оног, што један човек може имати.

Омладина увијек готова, да дигне свој глас против свега, што јој се чини да не ваља, свјесна свог позива и овог пута не може, а да не да излива свом гнушању поводом поменутог памфлета, с тим из јављује:

Да увијек досљедна своме раду са највећим презрењем прелази преко рада ових нељуди и много жали, што је српска мајка одгајила и млеком задојила оваке изроде, а не мање жали што се могло наћи таквих људи, који су их у овом њиховом гадном послу помагали.

То је одговор црногорске омладине.

Политичке вести.

Угарски сабор. Једва једном се приближује време, да се и угарски сабор одмакне у својем послу један корак у напред. Многопомињани састанак аустријског царевинског већа ту је, јер се исто састало у понедељак. Но како из Беча стижу неповољни гласови о трајању и раду царевинског већа, то и по Б а н ф и ј а наступају одсудни часи којем ће се приволети царству. Речено је, да ће угарски сабор чекати због поравнања да се царевинско веће састане те да рекне своју реч, а према томе да зна и угарски сабор шта ће предузети. Истина да о овоме није могло бити говора већ сад у седници угарског сабора од понедељника, али Б а н ф и и мимо тога има доста главобоље са саборским дневним редом. Он је одржао своју победу у погледу примања првог дневног реда којег је био сабору поднео, јер су владине присталице изгласале, да се прима, али од тога је слаба корист, јер тај дневни ред није изгласан до одређеног рока због смрти краљичине и он ће морати подносити нов дневни ред. Међутим он није мислио ни са овим првим дневним радом да ће тако проћи, јер и ако је довео спремну војску ако дође до гласања, мислио је да ће опозиција развити због тога дебату, а не одмах тражити гласање. Јер како је изгласан дневни ред да се по саборском пословнику учини задоста вољи Банфијевој, задаћа му је била да поднесе нов дневни ред, но он то није учинио, јер се томе није надао. А и у седници од понедељника није био још поднесен дневни ред, него су министри Б а н ф и и П е р ц е л одговорили на неке интерпелације Због свега овога опозиција жестоко напада на Банфија, а тим више, што он страној штампи не шиље о целој ствари верне извештаје о политичком стању, него износи на опозицију да она све то ради с тога што је у опће противна поравнању. Особито га туче опозиција држањем пучке странке, која је имала у прошли петак у вече страначку конференцију. Опозицијона штампа истиче пучку странку да је опће позната као лојална према влади и ако је опозиција, па је и та лојална пучка странка решила, да дотле не прими дневни ред док се влада не изјасни у погледу поравнања с Аустријом.

У седници саборској од понедељника, на дневном су реду били одговори Б а н ф и ј а и П е р ц е л а на неке интерпелације. Пре овога поднесен је законски предлог о спомену на покојну краљицу. Овај је предлог остављен за седницу од четвртка а с обзиром на значај саме ствари и тужну успомену, да се дотле не држи саборска седница, те је тако Банфи опет оставио нешто мало времена због предлога за дневни ред И ако је П о л о њ и говорио против овог честог прекидања саборског рада, с обзиром на то, што још никако није утаначен саборски дневни ред, а с обзиром и на кратко време у којем се ствар о поравнању има извести, ипак је већина мирне душе то све примила. После овога одговорио је министар Перцел на интерпелацију А п о њ и ј е в у у погледу преустројства изборног закона, односно поделе срезова, изборног поступка и т. д., а закон тај да ступи у живот до нових избора Апоњи се извинио што није присутан у седници. У одговору своме рекао је П е р ц е л, да се влада већ од дуже времена бави проучавањем тога преустројства, и поднеће у тој ствари предлог, само још не може тачно одредити време тог поднашања. Одговор је узела већина на знање. После одговора П е р ц е л о в о г на интерпелацију М о ч и ј е в у због неког неправилног полицијског поступка, одговорио је Б а н ф и на интерпелацију В и ш о н т а ј е в у: Какво становиште мисли заузети Аустро-Угарска у погледу предлога руског цара за опће разоружање. Банфи је одговорио, да је заједнички министар примио овај значајни и племенити предлог са пуно симпатије и живим учешћем и у име краљево одговорио руској влади, да срдачно поздравља конференцију, по могућству ће је потпомагати и настојати, да јој се никакве сметње не чине. У погледу питања Вишонтајева, да ли Банфи и по дужности потпомаже ове тежње заједничког министра, одговорио је, да их потпуно одобрава и у свој садржини потпомаже, а жеља му је, да се овај покрет који је тек у зачетку, крунише успехом. Одговор овај примљен је опћим одобравањем. Др. В и ш о н т а ј и одговорио је, да са задовољством узима на знање одговор министра председника. Смер интерпелације био му је — вели — да се и званично испостави, са колико заузимљивости Аустро-Угарска потпомаже предлог руског цара. Сви народи а особито угарски, повијају се под теретом војничких дација. Добро је да се зна, колико влада иде затим, да се ти терети народима скину и мир заједмчи.

Аустријско царевинско веће састало се у прошли понедељак. Но одмах се чују из Беча и гласови који ни мало не дају дуга века овом саборисању. Држи се, да ће веће бити отворено, обавити изборе за квотну депутацију и како се појаве први почетци опструкције биће распуштено. О одступању министра Б е р н р а ј т е р а поново се говори, јер он није зато да се поравнање изведе на основу §. 14. Уз то се и већини спрема неповољан положај, јер из Љубљане јављају, да су словеначки посланици једногласно закључили, да иступају из досадашње саборске већине и војевање у сабору самостално на челу народносне једнакости а против поравнања. У овој првој седници изабрало је царевинско веће др. Ф у к с а за председника. За првог подпредседника Ф е р ј а н ч и ћ а а за другог Л у п у л а. Пошто је изјавио саучешће за умрлом краљицом, седница је затворена Седнице неће бити ни у уторак ни у среду, по жељи Чеха који имају да обаве у Прагу Већеслављево славље.

Стање на Криту. У прошли петак одржали су адмирали у Суди договор, на којем је решено, да кривцима за немире суди енглески војени суд. Још ће ићи за тим, да се сви Крићани разоружају како Мухамеданци, тако и Хришћани. Да би се увео ред и мир на Криту силе заштитнице поднеће султану ове недеље нацрт за ово и тражиће да га султан прими. У противном случају започеће одлучан корак у овој ствари, те послати своје флоте и до Дарданела па и даље.

Драјфусова парница. Комисија која је вијала да ли да се обнови Драјфусова парница или не, још у суботу је у своме раду дошла дотле, да су се гласови наједнако поделили. Наиме: Три гласа је било за обнову парнице а три против, пошто у тој седници нису била присутна два члана В и л е и П е р т р а л то је коначно решење остављено било за понедељак, а међутим су ова два члана брзојавно позвана из Орлеана и Марсеља у Париз. Родољубима француским већ је догрдила ова игра појединих смутљиваца са народним светињама, те да би дали израза својим осећајима, скупили се у недељу по подне на збор којег је сазвао Д е р у л е у Паризу у Манежу Г в и н е и председавао му. Збор је био добро посећен. Деруле је беседио и изјавио да на себе прима одговорност за сазив овог збора; означио Драјфусову ствар као народно питање, а по том у беседи напао жестоко министра председника Брисона. Красно ли је рекао Деруле: Французе не треба разликовати по вери него по осећају и тада ће се испоставити Драјфусовци и Французи. Кад је један Чивутин против Драјфуса, тада је добар Француз; а кад је Француз за Драјфуса онда је издајица. Деруле вели: да министар Брисон и против мњења меродавних правника хоће да обнови Драјфусову парницу, Француску да изневери а заставу француску да изда. Људи — вели Деруле који војску нападају, заборављају да је од пораза француског једино војска била, која је довела руског цара да је поздрави. Име Драјфусово данас значи неверност према отаџбини, од туда је то, да су уз Драјфуса сви лоши Французи. У беседи својој напао је још К л е м а н с о а, Ж у р а и Т р а р и ј а и рекао: ако револуција избије шафот ће бити господар, а први који ступи на њега биће К л е м а н с о. Драјфус можда је и крив, можда и невин, али Француска није крива и мора се борити против својих непријатеља. Затим је позвао грађане да реформишу патриотску лигу. Говор му је био поздрављен бурним клицањем: „Живела војска! Живела отаџбина! Доле са издајницима!“ Пошто је збор донео дневни ред у погледу обнављања патријотске лиге разишли се присутни са узвицима: „Живела војска!“

Немири на кинеском двору. Из Шангаја поричу глас о смрти Кинеског цара. Цару је саветовао Канг-ју-Мај да спроведе неке реформе у Кини, пошто су Кинези противници сваког реформисања, то се и против овог реформатора подигла ајка. Скинут је са звања, а по томе је утекао из Пекинга у Шангај. Мати царева која је преузела управу царевине огласила је уцену од 2000 тајела ко ухвати Канг-ју-Маја, и држи се да би био одмах обешен ако га ухвате. У Шангају не могу да нађу Канг ју-Маја, а енглески конзул протестовао је да се енглеске лађе због овог бегунца претражују. А држи се баш да је тамо склоњен, јер Енглези мисле да је Канг-ју-Мај скинут са звања руским утицајем Пошто у свему овоме виде повреду енглеских интереса, то је из Вај-Хај-Ваја отпловио већ један енглески ратни брод у Таку, а држи се да ће за овим стићи у Таку још шест енглеских ратних бродова и према свему томе положај изгледа врло озбиљан.

Неколике лаворике из бршљана Мандићева пастирска рада.

О Мандићу и његову раду било је већ доста у овом листу говорено. Изнећемо сада његове лукаве смицалице, којима је хтео одмах чим је у Тузлу дошао, да потчини и ућутка свештенство и српске црквене опћине. Прво му је на жалост пошло за руком, но са другим и дан данас муку мучи, јер се његове намере разбијају о чврсту свест српских црквених скупштинара.

Како је у Тузлу дошао, одмах је покренуо неке каноничке кривице и визитације. Но на који начин? Ево како.

Предстојник му је набројао неколико „опробаних“ људи и овима је митрополит Мандић поверио, да му све пријаве што им се учини, да је у свештенства кажњиво и недостојно.

Лоше слуге лоша господара брзо изнесоше безбројне тужбе и не беше скоро ни једног свештеника, против кога није послата била тужба владици Мандићу. Наравно да до истраживања тих казни није ни дошло, владици беше главна намера, да свештенство поплаши и збуни, да ово вечито стрепи, очекујући да ће кажњено бити, те да немо пристане на реорганизацију парохија, како су то владика Мандић и босанска влада замислили. Свештенство је морало бити потпуно подјармљено. Оно мора ћутати и трпети, да се српски синови, свршени богослови, шиљу на парохије што но веле, преко бела света, мора ћутати и трпети, да митрополит води преписку с њиме и црквеним опћином, преко окружних и котарских политичких власти т. ј. у овим властима мора гледати своју „прву духовну“ инстанцију.

Који је год свештеник све ово подносио и подносио, (а на жалост скоро сви то раде) против тога је свако ислеђење прекинуто и тужба под купус бачена.

Када је митрополит Мандић на тај начин репородио свештенство и учинио својим верним слугама, дошао је ред на црквене опћине. Но љуто белаја! Ове нису тако плашљиве и питоме и неће да попусте ни за живу главу. Први рад Мандићев у том погледу беше, да имање свију црквених фондова тутне у земаљску привил. банку у Сарајеву. Тиме би, имањем српских црквених опћина, управљао он а црквене опћине изгубиле сваки уплив у руковању ових. Но силна писма опомене, пријетње (наравно преко котарског предстојника) остале без успеха, јер план његов пропаде. Навешћу два три примера, који ће најлепше расветлити, каковим се средствима служи владика Мандић да свој план оствари. Када није сам успео, а он је преко котарског уреда тражио од бродачке црквеним општине да преда 3000 фор. Када ова ни сада није хтела да попусти, онда је владика Мандић наложио котарском уреду, да „насилно“ т. ј. пријетњом и хапсом одузме од председника бродачке црквеним опћине рачуне и дужнички протокол са обвезницама, те их преда биљежнику политичке опћине. — Исто тако урадио је и са прилозима скупљеним за градњу срп. школе у Грачаници. Предао их је политичној власти, да гради парохијални дом. Пола грачаничких кућа стоји скоро празно а владика осећа оскудицу парохијалног дома. Што ли то?!

На владику Мандића угледао се и њему „под-

чињени“ сабрат Серафим. Подчињеним назива се за то, што су у мировинском пропису, који је добио већ највишу потврду, Сарафим и Живковић названи епископима а Мандић архиепископом и митрополитом.

Не буде ли босанско изасланство постигло свој смер и не буде ли српска црква у Босни и Херцеговини добила што скорим свој статут, то ће имање српских црквених опћина у многим местима нестати и само се у причи спомињати. А историја ће за сва времена забележити пастирски рад српског митрополита Мандића.

Кинески обичај.

Када је ово дана избила у новинама вест, да је кинески цар Цај-Тијен потписао оставку, па да је чак и погинуо, стиже београдском, пресбироу оваки абер:

— Пазите, трипут пазите, шта пишу наше новине о догађајима у Кини и забраните све, што би могло да изазове неупутна мишљења...

Чиновници пресбироа нашли се у запари. За Бога, где је чак Кина и какве сличности има она са Србијом?!

Потрчаше у народну библиотеку и тамо нађоше Гицлафову историју Кине, Кајферову историју Источне Азије и још неке ситнице. Па стадоше трагати, преметати и читати. Само се чује, како шуште листови.

— Нађосте ли што? пита шеф свога помоћника.

— Нашао сам, да кинеског цара зову: »син неба, отац народа« и да је свет и неприкосновен...

— Врло добро, ако о томе ко успише, нећемо забрањивати.

— Ван тога што је владар, он је уједно и црквена поглавица.

— Врло добро. И то нећемо забрањивати. Да је тако и код нас, не би се морао протеривати митрополит Михајло, него би краљ Милан изрекао сам над собом развод брака и по други пут се оженио. Имал још што?

— Читам: необично поштују ратарски сталеж. У знак тог поштовања, мора сам цар сваке године да узоре комад земље...

Ни пошто! О томе треба забранити сваку реч. Да чује радикална фукара како се чак и у Кини толико поштује ратарски сталеж, одмах би тражила још већа права. Нађосте ли још што?

— После Русије Кина је највећа држава...

— Општа је то?! Ако ко успише о томе, треба — побрисати. Нашто да се спомиње величина Русије и онда, кад је реч о Кини Нема смисла... Него, манимо се тих ствари. Дајте да видимо новију историју...

Имател о томе што?

— Чекајте, чекајте, у овој брошурици је побележено... Аха! Цај-Тијен! Истина. За време његовог малолетства владаше...

— Аха! Дакле регенство за време малолетства.

— После се упустио лакомислено у рат с Јапаном... Без довољне спреме, оружја...

— Ах, ах. То зацело бришите. Мирише на српско-бугарски рат.

— После пораза омилио је Јапанце и Енглезе, највеће противнике Кине, а народног љубимца Ли-Хунг-Чанга протерао је и лишио свију достојанства..

— Хм, хм... Па онда...

— Па онда, сад одрекао се престола.

— До беса! Видите да има нечег у ствари. Нису нам бадава доставили налог, да пазимо шта ће писати новине о томе.

Други помоћник, који за сво ово време све једнако прелиставаше по историји Кине, подиже главу и рече:

Овде пише: У Кини је стари обичај, кад владар потпише оставку, да га с места удаве, како не би после тога сметао држави својој и насљеднику своме... Сигурно су због тог удавили и Цај-Тијена.

Шеф пресбирова скочи пренеражено са столице отвори орман, дохвати велики завежљај црвених оловки и баци их на сто:

Господо, побришите немилостиво све, што се односи на Кину, све, све, све...

—ша.

Књижевност и уметност.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ: Српска забавна поучна библиотека. Књига прва. Рамазанске вечери, приповетке Бранислава Ђ. Нушића. Издање и штампа прве српске штампарије Ристе Ј. Савића. Сарајево. Цена 10 новч.

Нови Васпитач. Свеска IX. Год. XI. орган за педагошку књижевност власник Мита Нешковић. Садржина: Први задаци из логике. — Узгој подражица у дјеце — Историја Срба у практ. примерима за предавање у народ. школама. — Приправа за српску синтаксу. — Са XV. скупшине учитељског удружења држане у Београду дана 3. 4. 5. августа 1898. Књижевни преглед „Новог Васпитача“.

Вести из места и са стране.

Штросмајер и Бранковић. Колико је Штросмајер већ учинио хрватскоме народу, то је скоро сваком познато сада јављају хрватски листови, да ће Штросмајер подићи у Осеку интернат за хрватске младиће. У овом интернату ће се 40 сиромашних младића бесплатно издржавати, остали ће плаћати. За овај завод решио је Штросмајер, да даде 500.000 фор. А шта чини међутим патријарх Бранковић за свој народ. Он се задовољава и прима плату и за оно време, за које није више био темишварски владика. Сигурно да не би довео народне фондове у неприлику, те се не би знало куда би ови с нагомиланим новцем па би се можда учинило што и за оне српске школе, чијем опстанку опасност прети.

Нов књижевни лист. Добро познати наш приповедач г. Јанко Веселиновић покреће од 1. октобра т. г. нов књижевни лист под насловом „Звезда“. На овоме листу радиће велики број старијих и млађих књижевника. Поглавити је циљ листу да честитом књижевном лектиром потисне ону бедну литературу сензационих романа, која се већ у велико одомаћила код нашег читалачког света. Лист ће излазити сваки други дан на целом табаку а угледни број излази 15. тек. мес.

Срби у Африци. Читамо у „Цар. Гласнику“: У Јоханисбургу, вароши у јужној Африци, живи врло мали број Срба и Хрвата свега на броју њих 60, али живе у најлепшој слози и љубави, чинећи један другоме добра, помажући се и братимећи се сваком приликом. За пример таке узајамне љубави нека послужи и овај случај: пре неколико дана кренуо је из Јоханисбурга пут своје домовине честити Србин М. Антељевић из Херцег Новога. Сви Срби и Хрвати изашли су на станицу да му пожеле срећан пут и повратак, јер г. Антељевић иде у домовину да се ожени и натраг поврати. Пошто су овако срдачно испратили свога честитога друга ова мала словенска колонија вратила се кроз улице певајући „Весела је Србадија“, „Онамо, онамо“, „Ој Словени“, те их је становништво весело поздрављало дивећи се лепој узајмности и слози афричких Срба.

Дунав опао. По писању пештанских новина. Дунав је толико опао, да лађе и то мање једва могу пловити по њему. Промет је на многим местима због тога обустављен,ју Пешти је вода 110 цм. висока, у Бечу 132, Пожуну 99. Коморану 130, Мохачу 104, Гомбошу 160, Новом Саду 82, Земуну 36, Вазјашу 9, Оршави 76 центиметара. Дунавско паробродско друштво објавило је, да се због врло мале воде обуставља промет лађа између Пеште и Беча за целу ову годину. Између Пеште и Оршаве особни пароброд није обустављен, али због мале воде неће више искрцавати код Черевића лађе, но она која плови између Вуковара и Новог Сада пловиће и на даље и искрцаваће у Черевићу.

Конгрес земљораднички у Јагодини. На овогодишњи конгрес у Јагодини, који се сада одржава, отишао је Николај Васиљевић-Левицки, адвокат из Одесе, организатор руских земљурадника „Артеља“.

Руски духовни концерт и српско црквено појање. Вршачко „Српство“ пише: Недавно је било у новинама и код нас говора да је руска духовна цензура одобрила, да се српска литургија, коју је Стева Мокрањац компоновао по српским народним мелодијама, може продавати и појати у Русији а од неког доба опажамо да у програмима руских духовних концерата има често пута и по која песма из српског црквеног појања. Тако је било и на концерту, који је по наредби прокурора св. синода Побједносцева приређен био 9. (21.) пр. м. у петроградској духовној академији за Енглезе, који, дошавши у Петроград, пожелеше да се упознају са руским црквеним појањем. Међу тачкама програма било је, како вели „Црквени вјестник“ и „Достојно ест“ сербскоје, које се јако допало и Русима и Енглезима. Колико је за прилике српске православне цркве и народа због римпапске пропаганде важна ова пажња која се указује српском црквеном појању у Русији, толико је важан и знаменит међу Енглезима покрет у корист православља, те ћемо споменути да су на овоме концерту били осим више руских владика, државника и професора од Енглеза ова лица: Војвода Њукастелски са супругом војвоткињом Биркбек, професор универзитета у Оксфорду, који је одавно чувен са својих гласовитих расправа о питању у зближењу енглеске цркве са православном, Мистер Перот, специјалиста у црквеној музици и други.

Дивљаштво. Читамо у „Грађанину“, у оближњем селу Уздину, догодило се прошле недеље дивљаштво. Тамошњи надчувар пољски Мојсије Кокора, који је свој посао и своју службу савесно вршио и обављао, пао је на жртву зверског злочина људске руке. Када је 16. о. м. са своја два друга пошао у потеру према познатим тамошњим штеточинама пољским и у траг им ушао, те и на делу ухватио, стадоше се ови бранити, и том приликом један од чувара сретно побегне, једног тешко ране, те је и умро, а надчувара љуто испребијаше. Но и овим злочиначким делом незадовољише се хијене у људском облику, него направише од кукурузовине формалну гломачу, те онако измрцвареног, али још живог надчувара метуше на кукурузовину и запалише, те га живог изгореше. Дивљаци ови већ су ухваћени и предани у овд. апсану.

Кратке вести. Неки листови доносе, да ће се краљица Наталија састати ових дана са краљем Александром у Баден-Бадену, камо долази из Биарица. За краљицу је припремљен већ и стан у једној вили. — У Будимпешти састао се ових дана XVII. међународни конгрес астронома. — За време светске изложбе у Паризу приредиће се олимпијске игре уз повеће награде. — Ових дана одржана је у Суботици главна расправа против земунског градског књиговође Јосифа Плавковића, те је овај због фалзифицирања и проневере осуђен на 6 година тешке тамнице. — У Јасенову провалили су зликовци у православну цркву и однели из црквене благајне сав новац што су нашли у своти од 25 фор. 99 н. Цркву је покрао њен црквењак, који је одмах затворен. — У селу Слободни у ђаковачком котару, побеснело је једно псето. Угризло је једну жену, неколико деце и више мачака, од којих је једна такођер побеснела и ујела осморо деце. Жена и деца су одмах послати у Пастеров завод у Пешту. Жена је већ излечена а нема сумње да ће се и деца жива и здрава повратити својим кућама. —

Трговина.

НОВИ САД, 15. септембра. Пшеница прве квоће фор. 8·——60 н. Пшеница средња ф. 8.30 —40— н. Пшеница лакша роба ф. 8·10—20 н. Наполица фор. 7 10—50 н. Јечам нови ф. 4·80—90 н. Зоб ф. 4·80—5 ф. Кукуруз у зрну ф. 4·60—80 н. Маст 68 фор. Сланина сува 68 фор. дебела пањена 68 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	48—50 нов.
„ средњи . .	46—47 нов.
„ лаки . . .	44—45 нов.

Све од 1 килограма.

Најновије вести.

Сви министри француски сложили су се у министарском савету у томе, да се парница Драјфусова обнови и сва акта, у тој ствари предаду касационом суду. Касациони суд има права да сва акта прегледа, те по том или обнову парнице одобри, те упути редовним путем, или пак да је одбије.

Мехмед Ефендија Спахић, који је досад у Босни водио Србе мухамеданце, написао је изјаву у „Хрватском Праву“ где вели, да није више Србин. Он је своје мишљење променуо с тога, што му је кнез Никола отворено казао, да мухамеданци не могу бити Срби све дотле — до год не пређу у православну веру. — У овој ствари друго је нешто по среди што ће скорим избити на видело, јер нема сумње, да кнез Никола није ово изјавио никада Спахићу, пошто би се то противило његовим назорима, које је он толико пута изрекао.

Јављају да ће се Турска повиновати вољи европских сила и почетком октобра повући своју војску са Крита.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПРИЈАТЕЉЕ

који су примили моју књигу „Покретачи Источног питања“, а ни до данас ми новац нису послали, ма да сам их већ неколико пута замолио, поново молим, да ми новац пошаљу што скорије и то на **Штампарију дра Свет. Милетића.**

Драгутин Ј. Илић.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА ВАШАРА

У НОВ. СЛАНКАМЕНУ.

Од земаљске владе одобрени **новосланкаменачки** вашар одржаће се **17. (29.) и 18 (30.) септембра 1898. год.**

1 1 474 **ГЊАТИЋ, закупник.**

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА

КОСТЕ ТЕОДОРОВИЋА

У ВИНКОВЦИМА

потребује једног млађег помоћника. Ступити може одма. 1—3 473

За моју спецерајску трговину тражим једног млађег помоћника и једног практиканта или шегрта. Ступити може одма или за 14 дана.

Андрија Жарковић,
кисачка улица број 33.
1—3 472 код лепе бостанџинице.

Тражи се кућа

са три до четири собе са пространом авлијом а по могућству и баштом.

Ко такову на продају има нека се писмом изволи обратити на г. Андру Николића адв. писара из Београда.

Адреса: Андри Николићу адв. писару, балканска улица бр. 33. Београд.

Београд 12. септембра 1898. 1—3 475

МАНУФАКТУРНА, ШПЕЦЕРАЈСКА И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНА

МИТЕ БЕЖАНОВА

У СТАРОМ СТАПАРУ

потребује из добре куће једног шегрта, који може одма ступити. 459 3—3

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

У НОВОМ САДУ.

НОВА ШКОЛСКА ЦРКВЕНА ПРАВОСЛАВНА КЊИГА

Сад баш изађе из штампе — **од искуснога стручњака, учитеља и певца, и знаља типика — тачно по обредним књигама црквеним израђена и уређена,** и што је при том најглавније: без штампарских погрешака (а не као у досадашњих Катавасија)

ВЕЛИКАЈ

КАТАВАСІЈА

содержащаѧ въ себѣ

ОСМОГЛАСНОЕ ПѢНІЕ ВОСКРЕСНОЕ

И ПѢСНИ ДУХОВНЫѦ ПРАЗДНИКОВЪ

ХРІСТОВЫХЪ И БОГОРОДИЧНИХЪ

тоже

АГГЕЛОВЪ, ПРОРОКОВЪ, АПОСТОЛОВЪ,

СВѦТИТЕЛЕЙ, МУЧЕНИКОВЪ И ПРЕПОДОБНЫХЪ

ИЗЪ СВѦТЫХЪ ЦЕРКОВНЫХЪ КНИГЪ

во оупотребленіе

оучащіѧся православныѧ юности, ꙗкоже и прочихъ

благочестивыхъ христіанъ оучрежденнаѧ.

Књига је великог формата, осмина, имаде 224 стране (или 14 табака).

У ТВРДОМ ПЛАТНЕНОМ ПОВЕЗУ СА ЛЕПИМ НАСЛОВОМ СТАЈЕ

1 фор.

456 3 3 Препродавцима дајемо уобичајени рабат.

НОВИ САД, августа 1898. **БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.**

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.